

PRAWO KONSTYTUCYJNE

SEMESTR LETNI 2018/2019

mgr Anna Kuchciak

SAMORZĄD TERYTORIALNY

- 1990 r. przywrócenie **gminy** ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym
- 1997 r. Rozdział VII Konstytucji RP *Samorząd terytorialny*
- 1998 r. ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz.U. z 1998 r. Nr 96, poz. 603)

- od **1999 r.**
 - GMINA** ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j.: Dz.U. z 2019 r., poz. 506; dalej: ustawa o samorządzie gminnym);
poprz.: ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym
 -
 - POWIAT** ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j.: Dz.U. z 2019 r., poz. 511; dalej: ustawa o samorządzie powiatowym)
 -
 - WOJEWÓDZTWO** ustawa z dnia 5 marca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j.: Dz.U. z 2019 r., poz. 512; dalej: ustawa o samorządzie województwa)

w województwie: administracja samorządowa + administracja rządowa

art. 152 ust. 1 Konstytucji RP

Przedstawicielem Rady Ministrów w województwie jest wojewoda.

(ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie; t.j.: Dz.U. z 2017 r., poz. 2234 ze zm.)

struktura **nie** opiera się
na hierarchicznym
podporządkowaniu

art. 15 Konstytucji RP

1. *Ustrój terytorialny Rzeczypospolitej Polskiej zapewnia **d e c e n t r a l i z a c j ę w ł a d z y publicznej**.*

2. *Zasadniczy podział terytorialny państwa uwzględniający więzi społeczne, gospodarcze lub kulturowe i zapewniający jednostkom terytorialnym zdolność wykonywania zadań publicznych określa ustawa.*

art. 16

1. *Ogół mieszkańców jednostek zasadniczego podziału terytorialnego stanowi z mocy prawa wspólnotę samorządową.*

2. ***Samorząd terytorialny uczestniczy w sprawowaniu władzy publicznej**. Przysługującą mu w ramach ustaw istotną część zadań publicznych samorząd wykonuje w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność.*

*...ustanawiamy Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej jako prawa podstawowe dla państwa oparte na poszanowaniu wolności i sprawiedliwości, współdziałaniu władz, dialogu społecznym oraz **na zasadzie pomocniczości umacniającej uprawnienia obywateli i ich wspólnot**. (fragm. Preambuły)*

art. 163

Samorząd terytorialny wykonuje zadania publiczne nie zastrzeżone przez Konstytucję lub ustawy dla organów innych władz publicznych.

ZASADA DECENTRALIZACJI

KOMPETENCJA DO UCZESTNICZENIA W SPRAWOWANIU WŁADZY PUBLICZNEJ

ZASADA POMOCNICZOŚCI

ZASADA DOMNIEMANIA KOMPETENCJI NA RZECZ SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

art. 165 Konstytucji RP

1. Jednostki samorządu terytorialnego mają **osobowość prawną**. Przysługują im prawo własności i inne prawa majątkowe.

2. **S a m o d z i e l n o ść** jednostek samorządu terytorialnego podlega **ochronie sądowej**.

art. 166 Konstytucji RP

1. Zadania publiczne służące zaspokajaniu potrzeb wspólnoty samorządowej są wykonywane przez jednostkę samorządu terytorialnego jako **zadania własne**.

2. Jeżeli wynika to z uzasadnionych potrzeb państwa, ustawa może zlecić jednostkom samorządu terytorialnego wykonywanie innych zadań publicznych. Ustawa określa tryb przekazywania i sposób wykonywania **zadań zleconych**.

3. **Spory kompetencyjne** między organami samorządu terytorialnego i administracji rządowej rozstrzygają **sądy administracyjne**.

art. 167 Konstytucji RP

1. Jednostkom samorządu terytorialnego zapewnia się **udział w dochodach publicznych** odpowiednio do przypadających im zadań.

2. **D o c h o d a m i** jednostek samorządu terytorialnego są ich **dochody własne** oraz **subwencje ogólne** i **dotacje celowe** z budżetu państwa.

3. **Źródła dochodów** jednostek samorządu terytorialnego są określone **w ustawie**.

4. Zmiany w zakresie zadań i kompetencji jednostek samorządu terytorialnego następują wraz z odpowiednimi zmianami w podziale dochodów publicznych.

art. 168 Konstytucji RP

Jednostki samorządu terytorialnego mają **prawo ustalania wysokości podatków i opłat lokalnych** w zakresie określonym w ustawie.

ZASADA SAMODZIELNOŚCI + art. 16 ust. 2 Konstytucji RP
+
OCHRONA SĄDOWA

prawo ustalania w y s o k o ść i (a nie wprowadzania)
ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych
(t.j.: Dz.U. z 2018 r., poz. 1445 ze zm.)

art. 169 Konstytucji RP

1. Jednostki samorządu terytorialnego wykonują swoje zadania za pośrednictwem **organów stanowiących i wykonawczych**.

2. Wybory do organów stanowiących są powszechne, równe, bezpośrednie i odbywają się w głosowaniu tajnym. Zasady i tryb zgłaszania kandydatów i przeprowadzania wyborów oraz warunki ważności wyborów określa ustawa.

3. Zasady i tryb wyborów oraz odwoływania organów wykonawczych jednostek samorządu terytorialnego określa ustawa.

4. Ustrój wewnętrzny jednostek samorządu terytorialnego określają, w granicach ustaw, ich organy stanowiące.

art. 172 Konstytucji RP

1. Działalność samorządu terytorialnego podlega nadzorowi z punktu widzenia **legalności**.

2. **Organami nadzoru** nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego są **Prezes Rady Ministrów i wojewodowie**, a w zakresie spraw finansowych regionalne izby obrachunkowe.

3. **Sejm**, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, **może rozwiązać organ stanowiący samorządu terytorialnego**, jeżeli organ ten rażąco narusza Konstytucję lub ustawy.

art. 172 Konstytucji RP

1. Jednostki samorządu terytorialnego mają **prawo zrzeszania się**.

2. Jednostka samorządu terytorialnego ma prawo przystępowania do międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych i regionalnych oraz współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

3. Zasady, na jakich jednostki samorządu terytorialnego mogą korzystać z praw, o których mowa w ust. 1 i 2, określa ustawa.

+ np. ustawa o samorządzie gminnym (art. 85-102), m.in.:

- art. 88: prawo żądania informacji i danych (dot. organizacji i funkcjonowania gminy, które są niezbędne do wykonywania uprawnień nadzorczych),
- art. 90: obowiązek wójta do przedłożenia wojewodzie uchwał rady gminy (regionalnej izbie obrachunkowej m.in. uchwałę budżetową),
- art. 97: zawieszenie organów gminy i ustanowienie zarządu komisarycznego (Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw administracji publicznej).

PRAWO ZRZESZANIA SIĘ

G M I N A

art. 164 ust. 1 Konstytucji RP

podstawowa jednostka samorządu terytorialnego

art. 164 ust. 3 Konstytucji RP

**ZASADA DOMNIEMANIA KOMPETENCJI NA RZECZ
GMINY**

RADA MINISTRÓW

w drodze rozporządzenia

- tworzy, łączy, dzieli i znosi gminy oraz ustala ich granice;
 - nadaje gminie lub miejscowości status miasta i ustala jego granice;
 - ustala i zmienia nazwy gmin oraz siedziby ich władz
- na podst. art. 4 ustawy o samorządzie gminnym

art. 1 ustawy o samorządzie gminnym

1. Mieszkańcy gminy tworzą z mocy prawa wspólnotę samorządową.

2. Ilekroć w ustawie jest mowa o gminie, należy przez to rozumieć wspólnotę samorządową oraz odpowiednie terytorium.

art. 2.

1. Gmina wykonuje zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność.

2. Gmina posiada osobowość prawną.

3. Samodzielność gminy podlega ochronie sądowej.

ZADANIA WŁASNE GMINY

art. 7 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym
(katalog otwarty)

Prezentacja została przygotowana na podstawie:

→ Banaszak B., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: komentarz*, Warszawa 2012 r.;

→ Banaszak B., *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 2015 r.;

→ Garlicki L., *Polskie prawo konstytucyjne: zarys wykładu*, Warszawa 2016 r.;

→ Jabłoński M., Jarosz-Żukowska S., *Prawo konstytucyjne w formie pytań i odpowiedzi*, Wrocław 2003 r.